

Szilasi László

Luther kutyái

[2. Utólagos értesülések: HB]

HB-t az ütötte szíven, hogy mennyire, jaj, mennyire nem figyelünk oda egymásra. Együtt élünk vele. Folyamatos a kapcsolat. Semmit sem tudunk róla. Görgette tovább a blogos közhelyeket, hirtelen ez lett számára a testhezálló nyelv, maga is tudta, hogy azt használja, szégyellte is, de közben zokogott.

Néhány évvel korábban történt, hogy egy vele egykorú PhD-s hallgató a saját konyhája ajtajára akasztotta fel magát. Napokkal később találta meg egy tanárkolléga. Vékony kötélen lógott a fiatalember. Arca kékes volt, szeme kigúvadt, fekete nyelve szinte a nyakkendőjéig lógott. A tanár még a mentőápolók érkezése előtt levágta a testet a kötélről. Azt mondta, zavaróan könnyű és hordozható volt. HB később úgy emlékezett, valójában ezen az eseten sírt, a testi tünetek zavarba ejtő hasonlóságán, meg azon, hogy senki nem tudta: az odabent rángatózó férfi szűk két évtizede egy Coaxil nevű, negyedik generációs antidepresszánson él. Kipróbálták, betöltődött, bevált, megtartották. A rendszeresen szedett gyógyszerekre azok a mentősök kérdeztek rá, akiket HB hívott ki. A feleletet senki nem tudta. Végül HB válaszolt.

Hosszú volt a nap. Mire eljött az esti óra, már többször találkozott a másikkal. Négytől fél hatig: adatbázis-építés. Tizenhetedik századi, verses szövegek, kapcsolódásuk a tizenkilencedik századhoz, *Himnusz*, *Szózat*, *Nemzeti dal*: a magyar nemzeti érzés irdatlan mélységekbe vezető, történeti alapvonalai. Vezette az órát, különösen köhögött, mélyről jött az inger, talán nem is a tüdőből, egyetlen teljes mondata sem volt tőle, tél végi vitaminhiány, nevettek. A két óra között elmentek kávéra venni, az Angol Tanszék felé nem is rossz a gépi minőség, talán ül odabent egy nagyon öreg néni, az ennyire ügyes, közben a pécsi utakról beszélgettek. Rendszeresen átjárnak tanítani, kívánatos a szabad, poétikatörténeti diskurzus, de kilátástalan lett az eredmény. A másik azt mondta, ő most nem megy. Ebben a félévben hadd ne menjen. Engedjék meg neki. Elfáradt, kimerült, nem fér bele az idejébe. Hagyjuk. Majd. Talán ősszel. HB nagyon megijedt. Sohasem hallott még semmi ilyesmit a másiktól. Nem jelezte meglepetését.

Aztán volt egy kis szünet, és a másik bejelentette, hogy óra előtt elmegy *szarni*.

(regényrészlet)

2.1. Bizonyos argumentumok

Akkoriban tanítottam a lányomat biciklizni. Már egész jól ment a dolog: ovi után hazamentünk, elővettük a gépeket, az anyémnek Hógörény, az övének Katica volt a neve, átvergődtünk a régi gettó kiszámíthatatlan, jobbkezes kereszteződésein, el a zsinagóga mellett, aztán a Rákóczi térnél végre rákanyarodtunk a kerékpárútra, és körbetekertük a várost.

A gyerek második hete küzdött a székrekedésével. Langyos víz, aszalt szilva, hashajtó, beöntés: semmi sem használt szegénynek. Az édesanyjával már-már azon kezdtünk el aggódni, ha ez így megy tovább, a végén még műtétileg kell lefaragni a gyereket a beleiben összegyűlt hatalmas szarkábelekről. Azon a délutánon viszont a közlekedési izgalmak, a kelet-európai biciklistákra folyton leselkedő közvetlen életveszély, valamint a gyermek rózsaszín anusát dörzsölő műbőr ülés együttesen mégiscsak beindították a várova várt folyamatokat. Meg kellett állnunk a legelső cukrászdánál, és már szaladtunk is. Nyilvánvaló volt, hogy segítségre van szüksége, együtt kell mennünk. Berohantunk hát a férfivécébe. Magunkra zártam az ajtót.

Az inger megindította az ürítést, nem lehetett neki ellenállni, de a szürkésfekete színű, üvegkeménységű, smirglifelületű, csontszáraz dugó egyszerűen képtelen volt kiférni a kicsinyke lyukon. A gyermeknek erős fájdalmai voltak. Sírt, kiabált, fel-felsikított. Azt üvöltötte az a vékony kis hangocska, kihallatszott a fagyizó kisgyerekek, minyonokat zabáló, izzadó anyukák, meg a galambforma kis kávézárók közé, hogy apa, ne! Nagyon fáj! Nem bírom! Túl vastag! Húzd ki, apa!

Dőlt rólam a verejték, csaknem sírtam. Nem tudtam neki segíteni, s a viszonylag tiszta porceláncsésze húgynedves alján csendben gyűltek az apró, élénkpiros vércseppek, mit csináljak veled, drága kicsinyem.

Végül egyszerűen körbetekertem néhány réteg vécépapírral, és óvatosan, nehogy még eltörjön itt nekem, kihúztam a kicsike, remegő testből azt a súlyos szörnyűséget. És már ment is minden magától.

Amikor végre hullafáradtan, de megkönnyebbült, közös nevetéssel újra kiléptünk az eladótérbe, süket csend fogadott. Az öregasszonyok kezében megállt a mokaáskanal, az anyukák nem pépesítették tovább a rigójancsikat, a gyerekek rémülten szorongatták csöpögő kis tölcserkéiket. Mindenki a lányomat bámulta. Aztán meg engem. Megint őt. Megint engem. Föl-le jártak az elszörnyedt, rémült tekintetek. Megálltunk mi is. Fogtuk egymás kezét, és lassan-lassan elhalt a nevetésünk.

A pult mögött a kiszolgáló tanulóleány még méregetett bennünket, aztán hosszan habozva, de, remegő kézzel, végül mégiscsak visszatette a telefonkagylót a helyére.

Ezek, bazmeg, majdnem kihívták ránk a rendőrséget!, beszárás.

Nekem magamnak, miután szert tettem a szobatisztaság akkor állandónak és véglegesnek gondolt képességére, hosszú éveken át egyáltalán nem okozott gondot a székletürítés időzítése. Ura voltam a testemnek. Bő másfél

étized elmúltával azonban eljött, elkezdődött az az idő, amikor alkalomról alkalomra újra elkezdtek felmerülni bizonyos problémák.

1986 nyara, Róma. Amikor a barátnőmet az a kellemetlen baleset érte a Forum Romanumon, gőgös és magabízó részvétlenséggel figyeltem az eseményeket. Beszennyeződött bugyiját eldobta, altestét megtisztogatta, s mentünk együtt tovább, megalázva és megkönnyebbülten. Nem történt, végül is, semmi, ugyan már, drágám. Másnap azonban, nem sokkal a lopott szilvából és jéghideg forrásvízből álló reggeli után, amikor a vasárnap délelőtti nagyvárosi ürességben igencsak szaporáznom kellett, hogy még időben elérjek a messzi távolban csillogó kávézóig, már teljesen elhibázottnak ítéltém előző napi, fensőbbes viselkedésemet. A vastag, barnásfeketére érett bárpult mögött a pincér a poharakat törölgette. Toaletto, toaletto, kérdeztem tőle sürgetően. A fiatal férfi, lehetett vagy két méter magas, keményített, hófehér inge jól hallhatóan recsegett, frissen mosott, hullámos fekete haja a vállát verte, nem hagyta abba a tevékenységét, de felnézett, s barátságos mosollyal, lassan azt mondta: occupato. Nem volt tovább. Belenéztem a mélytüzű, fekete szemekbe, majd jól hallható zajok közepette elengedtem magam. A mellékhelyiség ajtaja azonnal kitérült. A vén náci elégedett pofával masírozott tovább a célpontként kijelölt aznapi nevezetességek felé. Az egyik baj az volt, hogy az illatos kis helyiségben egyáltalán nem volt víznyerési lehetőség. A másik meg az, hogy az akkori, praktikus divat szerint, könnyű, szellős rövidnadrágomat a gyárban összeépítették az alsónadrággal. Nem volt mit levennem. A marokra fogott papirossal eltávolítottam az alsóneműből a nagyját, aztán magamat is végigtörölgettem. Gondosan megvizsgáltam a végeredményt, kiléptem a kis cellából, mert már nagyon kopogtattak. Odakint dupla sorban álltak a sorstársak, vesszőfutás, s engem szidalmaztak, teljes joggal, de olyan nyelveken, amikből egy szót sem értettem.

2002 július, Törökszentmiklós. Mivel az anyósom szerint a lányom annyira sovány, hogy az már átfogó szakorvosi vizsgálatokért kiált, fényes csütörtök délben ott ültem a helyi SZTK várójában, és csendes, méltóság-teljes szívóssággal, Goethét olvasgatva, immár második órája türelemmel várakoztam a vérvétel eredményére. Amikor jött a hirtelen támadás, felálltam, ügyes könnyel megkerestem a férjvécét, és elintéztem a dolgomat. Ott csúsztott hiba a számításomba, hogy előző reggel a híres szerdai miklósi piacon vásároltam egy gyönyörű angol inget, a címke szerint Charles Tyrwhitt cégétől, az angliai London Jermyn nevű utcáján. Mármost ez az ing hátul valamivel hosszabb, mint ahogy azt Magyarországon általában megszoktuk. Amikor mindez egy megkésett pillanatban az eszembe jutott, ijedten fordultam hátra. És valóban: a nagy, óvatlan sietségben rászartam az ingemre. Vécépapír nem volt, a zsebeim üresen tátongtak, a Goethe-kötetet otthagytam a padon, a vízcsap szárazon szörcsögött, s az iszonyatos, fülledt forráságban egy halálra vált, aggódo édesapa üvöltve verte öklével a bereteszelt budiajtót, jöjjön már kifele, lázas a gyerek, elkapta valami vírus, mindjár' összehány nekem itt mindent. Mit tehettem volna: tenye-

rem élével, mint valami régimódi pelenkázókéssel, lekapartam a nagyját, az inget betúrtem a törtfehér rövidnadrágba, aztán kiléptem a hyposzagú fényességbe. Úgy harminc méterre tőlem, a folyosó végén a nővér, magasra emelt, pufók karjai alatt messze csillognak az összeizzadt hónaljikuttyák, épp az én gyerekem nevét kiabálja, el kell indulnom.

2004. október, Újvidék. Az előadásom előtti utolsó percekben, még odakint a folyosón, a lámpaláz hatására, úgy döntöttem, hogy óvatosan megszabadítom testemet a fölösleges gázoktól. Azonnal megéreztem azonban, hogy ezúttal nem csupán légnemű anyagok távoztak. Szangnak nevezik az efféle baleseteket. Az úticsomagom még nálam volt, de váltás alsóneműt nem hoztam magammal. Kezdsére csilingeltek, szorongatott az idő. Megkerestem a mellékhelyiséget. Mivel a gurigákat már rég lecsupaszították az egyetemisták, a tárcámban talált, sárga színű postai feladóvevények féltve őrzött, és viszonylag kemény ellenőrző szelvényeit használtam az alsóneműm tisztításához. Altestnél pedig, jobb híján, a konferenciaöltönyöm bal felső zsebéhez gyárilag gondosan hozzávarrt, selyemből készült díszszebkendő színes cafatait voltam kénytelen felhasználni. Amikor végeztem, bementem a terembe, az elnök biztatására odaléptem a mikrofonhoz, s megtartottam Argumentatív tropológia és tropologikus argumentáció Balassinál: az Adj már csendességet... példája című, viszonylag jelentős szakmai visszhangot kiváltó előadásomat. S közben mindvégig teljesen bizonyos voltam benne, hogy a ruházatomból folyamatosan szivárgó bűz, mint valami szennyes kis patak, a kirendelt kényszerközönség leghátsó soraiban unatkozó, magyarul nem beszélő, kiskosztümös, óriás mellű szerb bombázókig is elér.

2006. december közepe, Szeged. A szűk körű és bensőséges hangulatú, gyertyafényes születésnapi vacsorán, az Égő Aranyban, az ecetes, lilahagymás dupla tepertőtál után annyi szalonnás velős pacalt zabáltam be, s annyi meleg, fekete Staroprament küldtem gyorsan utána, hogy amikor a bölcsészkar térségében végre leváltam a vidáman gajdoló társaságról, már bizonyosan tudtam, hogy bajba kerülök. A lehetetlent kíséreltem meg. A házunktól mintegy harminc méterre, az Alföldi utca sarkánál következett be az elkerülhetetlen. Álltam a holdsütötte, havas utcán, tetőtől talpig méregdrága Harris tweedben, apró talpacskáin már közeledett a karácsony, és közben, mint negyven évvel korábban a rajtam felejtett vászonpelenka-puttony, szép lassan csúszott lefele a lábam szárán a hirtelen megnehezült francia boxersort. Hazatotyogtam, kivágtam az egész hóbelevancot a kerti kukába, majd tetőtől talpig lezuhanyoztam. Sokáig álltam a vízsugár alatt.

Mindezzel semmiképpen sem akarom azt állítani, mint például az öreg Bébé, hogy az ember élete végeredményben egy urológiai incidensnek lenne vehető, csak azért, mert vér, széket és vizelet, amiben kezdődik, és gyakorta abban is ér véget.

De mégis, bár történik e két időpont között más is: azért szólnak ezen állítás mellett bizonyos argumentumok.

Volt nevetés. Ezeket a mozzanatokat utólag előjelként értelmezték, a szörnyű végkifejlet sokat mondó híradásainak. HB előrement. Emlékei szerint a Sík Sándor-teremben egész nap kattogott, akadozott, villogott a régi világítás.

A másik később érkezett. Győztesen lépett be a terembe, jobb ökle diadalittasan a levegőbe emelkedett, így üzent HB-nek: sikerült. Az ablakok felőli oszlop középső szélén, a harmadik sorban szokott elhelyezkedni. Előtte FS, mögötte HB, az előadó Körmöcziről beszél. Korábban a terem végében ült, de amióta elváltak, mozgékonyabb helyet keresett magának, olyan pozíciót, ahonnan könnyebben elindulhat. Két lányuk van, egy hétig anyánál, egy hétig apánál, s a kisebbik az első időkben gyakran felhívta, akár kedd este is, hogy azonnal, de most azonnal induljon el az apja haza. Összeszedte a holmiját, indult, nem akart ellenkezni. Ennek a helyzetnek már vége, de új helye az osztályteremben megmaradt. Hét éve ült ott. Sokat beszélt HB-nek erről. Még mindig szokatlannak érezte a friss nézőpontot: autentikus döntés, laza választás, már-már forradalom.

A másíknak jókora, festett cserépbögre volt a kezében. Az volt ráírva, hogy Éva. Víz volt benne, legalább fél liter. Nem volt híve a folyamatos vízbevitelnek, a hydrophil HB-t a közös autóutakon gyakran csúfolta a szükségszerű megállásokért, de akkor hirtelen nagyon megkívánta a folyadékot. Még csak üvege sem volt, kedvenc gazdasági ügyintézőnjének hagyatékába töltötte valamennyit, majd később elkortyolja. Nagyon szerette a gazdasági ügyintézőt. Volt köztük bő tíz év, barátság, ki tudja, micsoda, aztán az asszony nyugdíjba ment.

Tagja volt egy egyetemi lovagrendnek. A másik tag OP, atyai jó barátja, a mestere, egyetlen szobatársa volt. Időnként új tagokkal is próbálkoztak. Éva tartott ki harmadikként a legtovább. A lovagrend alapszabályai (egy kivételes személyt megtarthatasz magadnak: azt gáncsolhatod, egyébként azonban:) 1. a háta mögött senkiről nem mondasz rosszat; 2. a háta mögött mindenkiről jót mondasz; 3. ha valaki harmadik rosszat mond valakiről a háta mögött, nem tájékoztatod a szidalmazottat; 4. ha valaki harmadik jót mond bárkiről a háta mögött, azonnal és örömmel tájékoztatod a dicsért személyt. Repce Éva kitüntetéssel vonult lovagi nyugállományba. A bögréje hagyaték volt, emlék és ereklje, a beteg férfi sohasem használta.

HB szerint a teremben nem voltak előjelek. A másik elhelyezkedett, vidám volt, csendben bohóckodott, elvégezte a megszokott akklimatizációs műveleteit, aztán figyelni kezdett. A hangok úgy tíz perc múlva törtek elő. Elsőre úgy hangzott, mintha prüszkölne, allergiás tüsszentésre készülődne, hogy megpróbálna egy gyermeki hapticit tréfásan utánozni, mesterségesen előállítani. Nehezen vette a levegőt, mintha lett volna ott valamiféle könnyű, szívós akadály, köhögni próbált, köhögött. A karjait emelgette szimmetrikusan, kicsit megemelkedett, visszaült, pici mozdulatokat tett, de mozgás volt, megint fölfelé tartó, mexikói hullám, egyszemélyes La Ola, az 1986-os futball-vb-ről. Unalmas az előadás, a rossz gyerek tréfálkozni próbál, HB így értelmezte a történéseket.

És akkor egy helyben kezdett el mozogni a test. A fizikum fölött átvette a hatalmat a görcs. Az izmok megfeszültek, és érezni lehetett, ha sokáig tart, a saját feszülése fogja összetörni a formát, a test megsemmisíti saját magát, hogy talán még a koponya is beleroppan. Teljes izomgörcs, átfogó remegés, a test kiszaba-

dult egy olyan uralom alól, amelynek a központi eleme, centruma abban a pillanatban bizonyosan nem létezett. Lassan hátrátolta a székét. Megkapaszkodott az asztal szélében. Összeszedte az erejét, koncentrált. Sikerült fölállnia. A feje mozgásából, a tarkója állásából is le lehetett olvasni, valamit nagyon ki akar mondani. Megtudta. Fontos. Tovább kell adnia. Különben az oldalán fakad fel. Értelmetlenül és üvöltve vonyított már. Hirtelen visszazuhant a helyére. Oldalra dőlt az asztalon. Karja előrenyújtva. Nagyon magas hangok sikoltottak belőle.

HB köszönetet mondott az Úristennek, hogy nem látja szemből az arcot.

HB-nek Kopcsák Máté jutott az eszébe. A gimnáziumban szerelmes volt a fiúba. Magas, nagyon sovány, szőke hajú fiú volt, meglepően világoskék szemekkel, szinte semmi sem érdekelt, csak a lányok meg a kosárlabda, ő volt a csapat frontembere. Kopcsák Máté azonban egy napon megőrült. Fölállt az óra közepén, gyorsan és ellentmondást nem tűrően meztelenre vetkőzött, néhány mozdulattal bemelegített, aztán nekikezdett a játéknak. Balkezes volt, egyet pattintott, beleállt, magasra ugrott, középtávolsági tempókat dobált valahová a tábla fölé. Bizonyára látta a gyűrűt. Pontosan is célzott. Néha elgurult a labda, összeszedte, dobált tovább. Nem tudták megfékezni. A vásárhelyi mentők kényszerzubbonyban vitték el. A nyitott zubbony alatt nevetségesen himbált a hímtagja. Az osztály többé nem látta Kopcsák Mátét.

Az emberek lassan elmenekültek az előadóteremből. FS lefektette a beteget, talán az életét mentette meg. Valaki a feje alá tette a kabátját. A mentőket HB hívta fel, a 104-et nem vették fel, de a 112-t igen. Kérdezték a tünetekről, mit mondhatott volna. Izomgörcsök. Lila fej. Véresen habzó száj. Küldjék már a kocsit. A mentők fél óra múlva érkeztek meg. Összeszedte a beteg ruhadarabjait, FS addigra már a cipőket is levette, összegyűjtötte az iratokat, behordott mindent a tanári szobába. Ül, sírt, cigarettázott, várta, hogy megérkezzen a beteg barát-nője. Ő meg fogja gyógyítani. Ül, hallgat, szeret és gyógyít, HB azt mondta, erre gondolt akkor. Agyvérzésre gondolt. Tüdőembóliára. Epilepsziára. De nem értett az egészből semmit. Nem akarta elfelejteni az antidepresszáns nevét. Coaxil, Coaxil, Coaxil, naponta háromszor, 1997 óta. Csak el ne felejtse, úgymint megkérdezik.

Nem rohamkocsi érkezett, hanem egy fapados, kerekesszékes, hordágyas, betegszállítónak is gyenge ohne-kocsi, ahogy a férje szakmájában mondják, még szerencse, hogy nem volt szolgálatban a férfi. Lezajlott addigra már vagy három roham. A volt feleség is ott volt már, meg a barátnő is. Az előbbit beengedték, az utóbbit nem, de HB most nem foglalkozott ezzel a megkülönböztetéssel. A mentősök nem adhattak be gyógyszert, az orvosi ügyeletet ők maguk hívták ki. További várakozás. A doktornő kövér volt, lágy, szőke és másfél mázsás, mint a boldogság, HB szégyellte, hogy ez jutott az eszébe. A gépi cuccokat a sofőr cipelte az orvosnő után. A beteget cipelő menet úgy fél nyolc körül indulhatott le a lépcsőkön a porta felé. Beszéd, telefonhívások, SMS-ek. HB másnap módszeresen kitörölte az összes üzenetet. Üres mobilát akart, teljes törlést.

A mentőautó kikanyarodott a Petőfi sugárútra, villogva és szirénázva rohant a klinikák felé. Amikor a Konzervatóriumnál jobbra fordult, akkor következett be az utolsó roham.